

Jan Brzozowski

Katedra Studiów Europejskich

Rozwiązania instytucjonalne i zadania polityki regionalnej Polski po 1989 roku

1. Uwagi wstępne

Analizę reform instytucjonalnych w zakresie rozwoju regionalnego w Polsce należy rozpocząć od definicji polityki regionalnej państwa. Jest to „całokształt czynności państwa w zakresie świadomego oddziaływania na rozwój społeczno-ekonomiczny regionów kraju”¹. Oznacza to, że jest ona częścią polityki gospodarczej, mającej ukierunkowanie terytorialne. Część autorów wprowadza dodatkowy podział w polityce rozwoju regionalnego, wyróżniając politykę interregionalną i intraregionalną. Polityka interregionalna (międzyregionalna) jest „polityką centralnych organów władzy wobec regionów”, natomiast polityka intraregionalna (wewnątrzregionalna) to „polityka prowadzona przez organy władzy publicznej w regionach”². Wyraźne rozgraniczenie działań władzy centralnej wobec poszczególnych obszarów kraju oraz działań lokalnych ośrodków władzy w regionach prowadzi do wniosku, że to nie tylko rząd jest odpowiedzialny za politykę regionalną. W rzeczywistości tak było tylko w momencie jej powstawania, w latach 20. i 30. XX w.³ Polityka rządu ograniczała się właściwie do jednostronnych transferów środków publicznych do poszczególnych części kraju, w celu sfinansowania inwestycji zaprojektowanych przez centrum decyzyjne. Obecny kształt

¹ B. Winiarski, F. Winiarska, *Polityka regionalna* [w:] *Polityka gospodarcza*, red. B. Winiarski, Warszawa 2001, s. 340–341.

² J. Szlachta, *Główne problemy polityki rozwoju regionalnego Polski na przełomie XX i XXI wieku*, Warszawa 1996, s. 16.

³ B. Winiarski, F. Winiarska, *op. cit.*, s. 341.

polityki regionalnej jest zupełnie inny i zakłada aktywny udział tak rządu i władz lokalnych, jak i przedstawiciele lokalnych społeczności, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Stąd ważnym zadaniem polityki rozwoju regionalnego jest sprawne skoordynowanie działań tych wszystkich podmiotów, aby osiągnąć efekt synergii⁴.

2. Reforma gospodarcza

Zmiany w Polsce po roku 1989 miały rewolucyjny charakter. Przeprowadzone przez wicepremiera L. Balcerowicza reformy ekonomiczne obejmowały niemal wszystkie aspekty życia gospodarczego kraju: „likwidację pozostałości systemu centralnego kierowania gospodarką, reaktywowanie samorządu terytorialnego i własności komunalnej, przeprowadzenie prywatyzacji, odrzucenie automatycznego finansowania przedsięwzięć gospodarczych, reformę podatkową, usamodzielnienie przedsiębiorstw państwowych, wprowadzenie wymienialności pieniądza, liberalizację handlu zagranicznego, demonopolizację, stworzenie rynku nieruchomości, komercjalizację sektora bankowego i ubezpieczeniowego, zorganizowanie rynku papierów wartościowych, ułatwienie funkcjonowania inwestorów zagranicznych”⁵, wprowadzenie osłony socjalnej dla bezrobotnych i walkę z inflacją.

Reformy te miały charakter makroekonomiczny. Co natomiast zrobiono w sferze polityki regionalnej? Otóż polscy ekonomiści przyjęli mylne założenie sądząc, że „dostosowanie do gospodarki rynkowej i mechanizmy rynkowe rozwiążą wszystkie problemy”⁶. W efekcie tego zrezygnowano z polityki regionalnej na rzecz działań makroekonomicznych, co było decyzją wynikającą nie z zaniedbania, ale z przekonania o sile wyrównawczej rynku. Oceniając ten obszar polityki w latach 1990–1993, można wymienić następujące cechy:

- podporządkowanie polityki regionalnej polityce makroekonomicznej, przy dalszej centralizacji decyzji w zakresie organizacji terytorialnej;
- zwalczanie przestrzennej koncentracji bezrobocia – w obszarach wysokiego bezrobocia rząd dokonywał interwencji bez uwzględnienia specyfiki regionalnej;
- znikomą ilość środków przeznaczonych w budżecie i z innych funduszy państwowych na politykę regionalną;
- brak w rządzie odpowiednich struktur organizacyjnych, zajmujących się rozwojem regionalnym;

⁴ I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Warszawa 2002, s. 16–25.

⁵ *Ibidem*, s. 363.

⁶ G. Węclawowicz, *Przestrzeń i społeczeństwo współczesnej Polski*, Warszawa 2002, s. 151.

– pozbawienie władz administracyjnych ówczesnych województw uprawnień w zakresie polityki regionalnej⁷.

Mimo wyraźnych zaniedbań w zakresie polityki interregionalnej, wprowadzono szereg udogodnień, które umożliwiły rozwój regionalny kraju w przyszłości. Pierwszym z nich było uchwalenie ustawy o samorządzie terytorialnym przez Sejm 8 marca 1990 r. Na mocy tej ustawy „powołano autentyczny samorząd lokalny – gminny, a rozwiązano wojewódzkie rady narodowe”⁸. Równocześnie jednak zlikwidowano organy samorządowe na poziomie regionalnym (województw). Wskutek tego zabrakło silnego podmiotu, mogącego prowadzić sprawną politykę intraregionalną.

3. Specjalne strefy ekonomiczne

Ważnym dla rozwoju regionalnego aktem prawnym była ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych. Strefy uprzywilejowane w Polsce utworzono w celu aktywizacji regionów mających poważne problemy gospodarcze. Dzięki licznym udogodnieniom podatkowym i celnym liczone na znaczny wzrost inwestycji krajowych i zagranicznych w tych obszarach⁹. Wnioski o utworzenie stref specjalnych składały władze samorządowe, a decyzję o ich powstaniu podejmował rząd w wyniku rozporządzenia. Można więc określić działania w zakresie tworzenia specjalnych stref ekonomicznych jako przejaw polityki interregionalnej, ponieważ miały one wyraźne regionalne ukierunkowanie.

Oceniając skutki powstania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, należy podkreślić raczej przeciętne ich sukcesy w zakresie przyciągania inwestycji krajowych i zagranicznych. W latach 1995–1998 we wszystkich strefach wydano 266 zezwoleń inwestycyjnych na deklarowaną kwotę 6,3 mld zł, przy zwiększeniu zatrudnienia o 35 tys. pracowników. To bardzo słaby rezultat, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że w tych latach miał miejsce dynamiczny wzrost gospodarczy. Przyczyn tego stanu rzeczy jest wiele, między innymi mała, mimo udogodnień celnych i podatkowych, atrakcyjność niektórych stref (śląskiej, warmińsko-mazurskiej) i długa procedura ich powstawania (niektóre z nich podjęły działalność gospodarczą dopiero w 1997 r. i później). Wydaje się jed-

⁷ *Ibidem*, s. 152–153.

⁸ A.G. Lodkowska-Skoneczna, *Wnioski z dyskusji na temat modelu instytucjonalnego polityki rozwoju regionalnego w Polsce* [w:] *Model instytucjonalny polityki rozwoju regionalnego w Polsce*, red. A. Pyszkowski, J. Szlachta, J. Szomburg, Gdańsk–Warszawa 2000, s. 13.

⁹ K. Budzowski, A. Jędrzejewski, T. Jędrzejewski, *Polskie strefy specjalne na przykładzie Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice* [w:] *Problemy handlu międzynarodowego*, materiały konferencyjne, red. K. Budzowski, S. Wydymus, Kraków 2000, s. 255.

nak, że najistotniejszą wadą specjalnych stref w Polsce była ich nadmierna liczba. „Irlandzka firma konsultingowa z Shannon, w opracowaniu na temat możliwości tworzenia i funkcjonowania polskich stref specjalnych, stwierdziła, iż w dekadzie lat dziewięćdziesiątych w Polsce nie powinno powstać więcej niż 2–3 strefy uprzywilejowane ekonomicznie. Tymczasem w okresie od września 1995 roku do października 1997 roku zarejestrowano 17 stref specjalnych”¹⁰. W rezultacie nie udało się skoncentrować inwestycji w kilku wybranych regionach problemowych, co przyniosłoby prawdopodobnie lepsze efekty. Obecnie specjalne strefy ekonomiczne straciły rację bytu w wyniku członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Strefy uprzywilejowane stanowią poważny czynnik zakłócający konkurencję na wspólnym europejskim rynku, stąd potrzeba ograniczenia istniejących w nich inwestycji.

4. Rola Unii Europejskiej w tworzeniu polskiej polityki regionalnej

Kolejnym istotnym aktem prawnym, mającym wpływ na politykę regionalną Polski, był Układ o Stowarzyszeniu z Unią Europejską, ratyfikowany 16 grudnia 1991 r. Układ ten stanowił krok wstępny do jasno wytyczonego celu polskiej polityki zagranicznej minionego dziesięciolecia, mianowicie integracji europejskiej i pełnego członkostwa Polski w UE. Oprócz bardzo istotnych postanowień w sferze handlu i gospodarki, akt ten był również poświęcony rozwojowi regionalnemu. W art. 86 układu mowa jest między innymi o „zacieśnieniu współpracy w zakresie rozwoju regionalnego” przez „dostarczanie władzom państwowym, regionalnym i lokalnym informacji dotyczącej polityki regionalnej (...), a w wypadkach, gdy będzie to zasadne, udzielanie pomocy w opracowaniu takiej polityki”¹¹.

Wymiernym efektem tej pomocy były programy wsparcia rozwoju regionalnego Unii Europejskiej, realizowane w Polsce, a także współpraca rządu i Komisji Europejskiej, czego przykładem było powołanie Zespołu Zadaniowego ds. Rozwoju Regionalnego w Polsce. Zespół Zadaniowy działał od września 1995 r. do lipca 1996 r., przygotował w tym czasie raport końcowy „Zarys strategii rozwoju regionalnego Polski”, szereg raportów cząstkowych, a także przedłożył rekomendacje dla rządu, zawierające listę najbardziej koniecznych działań, między innymi:

¹⁰ *Ibidem*, s. 256, 259.

¹¹ J. Szlachta, *Programowanie rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej*, Warszawa 1997, s. 139.

– podjęcie decyzji „co do wyboru terytorialnej organizacji kraju – umożliwiłoby to wnioskowane upodmiotowienie regionów i dokonanie wyboru modelu rozwoju regionalnego Polski”¹². Zaproponowano dwa równorzędne modele: pierwszy oznaczał usamorządowanie istniejących już 49 województw, co oznaczało, że między gminami a nowymi województwami nie istniałby stopień pośredni. Drugi wprowadzał stopień pośredni między województwem a gminą w postaci powiatu, był to więc model trójszczeblowy;

– stworzenie „instytucjonalnego mechanizmu prowadzenia przez centrum polityki rozwoju regionalnego”¹³, który obejmowałby strategiczne programowanie, funkcję polityczno-regulacyjną i funkcję operacyjną. Funkcję strategicznego planowania miało pełnić Rządowe Centrum Studiów Strategicznych. Działania polityczno-regulacyjne miały należeć do kompetencji zaproponowanego przez Zespół Zadaniowy stałego Komitetu Rozwoju Regionalnego Rady Ministrów¹⁴, składającego się z ministrów współodpowiedzialnych za politykę regionalną. Natomiast funkcję operacyjną przydzielono poszczególnym resortom, przy czym mogły ją wypełniać bezpośrednio bądź za pośrednictwem agencji rządowych¹⁵.

Postulaty przedstawione przez Zespół Zadaniowy ds. Rozwoju Regionalnego zrealizowano tylko częściowo, ponieważ na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z 11 lutego 1997 r. powołano stały Komitet Rozwoju Regionalnego, będący organem pomocniczym i opiniodawczym dla rządu. W jego skład wchodził ministerstwo łączności, rolnictwa i gospodarki żywnościowej, ochrony środowiska, zasobów naturalnych i leśnictwa, transportu i gospodarki morskiej oraz prezes Rządowego Centrum Studiów Strategicznych. Jednak brakło w tym gronie przedstawicieli dwóch kluczowych dla polityki regionalnej resortów, mianowicie ministerstw gospodarki i finansów. Ponadto Komitet nie otrzymał tak szerokiego zakresu kompetencji, jakie przewidział Zespół Zadaniowy, między innymi nie mógł dysponować środkami z rezerwy budżetowej przeznaczonymi na cele regionalne ani właściwie sprawować funkcji koordynacyjnej. Powstałe 1 stycznia 1997 r. Centrum Studiów Strategicznych faktycznie zaczęło pełnić swoje funkcje strategicznego planowania rozwoju regionalnego. Natomiast nadal nie zdecydowano się na reformę administracji terytorialnej kraju, przez co na poziomie regionalnym

¹² A.G. Lodkowska-Skoneczna, *op. cit.*, s. 14.

¹³ *Ibidem*, s. 15.

¹⁴ W ramach Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów istniał od 15 maja 1995 r. Podkomitet Polityki Regionalnej i Rozwoju Obszarów Wiejskich, jednak nie miał on żadnych uprawnień decyzyjnych; A.G. Lodkowska-Skoneczna, *op. cit.*, s. 12.

¹⁵ *Ibidem*, s. 15.

nie powstał sprawny organ, który mógłby być odpowiedzialny za prowadzenie polityki intraregionalnej¹⁶.

Prace Zespołu Zadaniowego ds. Rozwoju Regionalnego kontynuował powołany przez rząd i Komisję Europejską Zespół Zadaniowy ds. Polityki Strukturalnej w Polsce. Zespół Zadaniowy ocenił negatywnie realizację reform po 1996 r. i zaproponował szereg rozwiązań, przede wszystkim dotyczących centralnego organu realizującego politykę regionalną państwa. Funkcję tę mogły pełnić:

- Komitet Rozwoju Regionalnego, który byłby wzorowany na Komitecie Integracji Europejskiej i otrzymałby kompetencje koordynacyjne;
- Ministerstwo Gospodarki, co wymagało jedynie niewielkich dostosowań strukturalno-organizacyjnych;
- nowy, wyspecjalizowany organ, co było korzystniejsze z punktu widzenia przejrzystości struktury instytucjonalnej, ale za to trudniejsze do realizacji i skoordynowania.

Dłatego Zespół Zadaniowy wskazał na rozwiązanie pierwsze jako na najlepsze i do którego należy dążyć. Równocześnie stwierdził, że „rozwiązaniem dopuszczalnym, za to łatwiejszym do realizacji, jest powierzenie funkcji organu wiodącego w sprawach polityki rozwoju regionalnego ministrowi gospodarki”¹⁷. Ta druga opcja ostatecznie zwyciężyła.

5. Reforma administracyjna

Kluczowym wydarzeniem dla obecnego kształtu polskiej polityki regionalnej była reforma administracyjna z 1998 r., która wprowadzała od 1 stycznia 1999 r. 16 województw i trójszczeblowy model organizacji terytorialnej kraju: województwo – powiat – gmina¹⁸. Zasadniczą zmianą na plus było zmniejszenie liczby województw, dzięki czemu „skala prowadzenia polityki rozwoju gospodarczego, a tym samym obszar obejmujący spójną politykę w tym względzie, została wielokrotnie zwiększona. Wzrósł możliwy do zaangażowania potencjał gospodarczy, techniczny i ludzki. Zostały również zwiększone środki publiczne, których wydatko-

¹⁶ *Ibidem*, s. 18.

¹⁷ *Ibidem*, s. 19.

¹⁸ Reforma administracyjna obejmowała faktycznie cztery ustawy: o samorządzie województwa z 5 czerwca 1998 r., o administracji rządowej w województwie z 5 czerwca 1998 r., o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa z 24 lipca 1998 r. i o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 28 listopada 1998 r.; A.G. Lodkowska-Skoneczna, *op. cit.*, s. 23. Pisząc dalej o skutkach reformy, mam na myśli skutki tychże ustaw.

wanie miało podlegać większej koncentracji”¹⁹. Pamiętać jednak należy, że liczba 16 województw, którą wprowadziła reforma, była wynikiem silnych nacisków lokalnych elit, nie chcących utracić swego własnego województwa. Pierwotny projekt rady ministrów zakładał jedynie 12 regionów i ta właśnie koncepcja była popierana przez większość ekspertów. Podawano następujące argumenty: „wariant podziału terytorialnego na 12 regionów tworzy stosunkowo mało konfliktów. (...) Każde następne województwo – ponad dwanaście – spowoduje zwiększenie zróżnicowania dochodów publicznych w budżetach wojewódzkich. Zmniejszy się też potencjał ręki publicznej i budżet każdego samorządu wojewódzkiego: w efekcie zwiększą się dysproporcje w rozwoju gospodarczym. (...) Jeżeli powstanie dużo więcej województw – na przykład 17 – wprowadzenie instrumentarium polityki regionalnej stanie się bardzo trudne, ponieważ nie będzie tyle silnych podmiotów polityki regionalnej, które byłyby w stanie unieść ciężar nowych zadań”²⁰. Oczywiście, prognozy te były przesadnie pesymistyczne, jest w nich jednak sporo racji, szczególnie jak spojrzeć na potencjał gospodarczy takich województw jak lubuskie, opolskie czy świętokrzyskie.

Reforma administracyjna wprowadziła podmiotowość prawną regionów. Województwa uzyskały osobowość prawną, majątek i odrębny budżet. Warto dodać, że województwo stało się równocześnie jednostką samorządu terytorialnego oraz „jednostką podziału terytorialnego kraju dla wykonywania administracji publicznej”²¹. Funkcję organu realizującego politykę rozwoju w danym regionie przejął samorząd, reprezentowany przez sejmik i zarząd wojewódzki. Sejmik województwa jest organem stanowiąco-kontrolnym, a do jego funkcji należy m.in.:

- uchwalanie strategii rozwoju regionu i wieloletnich programów rozwoju,
- uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego,
- kontrola sprawozdań z realizacji wyżej wymienionych programów,
- uchwalanie i kontrola budżetu.

Natomiast zarząd województwa, na czele którego stoi marszałek, realizuje następujące zadania:

- wykonywanie uchwał sejmiku,
- gospodarowanie majątkiem,
- przygotowanie projektów: zagospodarowania przestrzennego, strategii rozwoju, programów rozwoju i budżetu,
- realizacja wydatków budżetowych.

¹⁹ T.G. Grosse, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i jej wpływ na rozwój gospodarczy. Przykład Grecji, Włoch, Irlandii i wnioski dla Polski*, Warszawa 2000, s. 102.

²⁰ M. Kulesza, *Polityka regionalna państwa w warunkach reformy ustrojowej [w:] Jaka Europa? Regionalizacja a integracja*, red. P. Buczkowski, K. Bondyra, P. Śliwa, Poznań 1998, s. 159.

²¹ A.G. Lodkowska-Skoneczna, *op. cit.*, s. 23.

Z kolei wojewoda jest przedstawicielem rządu i sprawuje władzę związaną z administracją publiczną. W zakresie polityki regionalnej odgrywa on również istotną rolę, ponieważ jest odpowiedzialny za wykonywanie polityki rządowej – w tym za politykę regionalną – w województwie, jej koordynację i kontrolę²². Jest więc podmiotem realizującym pochodzącą z centrum politykę interregionalną, podczas gdy w gestii samorządu pozostaje polityka intraregionalna. Dlatego tak ważna dla efektywności rozwoju regionalnego jest partnerska współpraca między nimi.

6. Obecne rozwiązania instytucjonalne

Na szczeblu centralnym polityka regionalna w Polsce prowadzona jest przez rząd, przy czym rozwiązania instytucjonalne w porównaniu z sytuacją z 1997 r. nie uległy zasadniczym zmianom. Nadal funkcje programowania rozwoju regionalnego pełni Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, funkcje operacyjne – Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, a wykonawcze – poszczególne resorty. W celu skoordynowania działań poszczególnych ministerstw w zakresie polityki regionalnej utworzono w 1998 r. Komitet Rady Ministrów ds. Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju, który zastąpił Komitet Rozwoju Regionalnego. Oprócz pełnienia funkcji opiniodawczych, ma on być swoistą platformą do uzgadniania wspólnych stanowisk członków rządu w kwestii rozwoju regionalnego. Jego pracom przewodniczy minister gospodarki (co oznacza mniejszy prestiż, ponieważ w pozostałych komitetach obradom przewodniczy premier), a w skład gremium wchodzi: prezes Rządowego Centrum Studiów Strategicznych, ministrowie finansów, spraw wewnętrznych i administracji, edukacji narodowej, rolnictwa i rozwoju wsi, pracy i polityki społecznej, transportu, środowiska, Skarbu Państwa i łączności. W stosunku do poprzedniego Komitetu, poszerzono znacznie listę jego członków, jednak nie poprawiło to jego efektywności. Nadal problemem władz centralnych jest odpowiednie skoordynowanie autonomicznych działań poszczególnych resortów²³.

Jednak głównym problemem w wypadku polityki interregionalnej jest lekceważące podejście poszczególnych rządów do tego tematu. Dobitym tego przykładem było utworzenie resortu zajmującego się wyłącznie rozwojem regionalnym²⁴. Powstał on za rządów J. Buzka, którego gabinet miał ambitne plany reformy polityki regionalnej. Ministrem tego resortu został ówczesny dyrektor Rządowego

²² *Ibidem*, s. 23–25.

²³ *Ibidem*, s. 25–27.

²⁴ Było to Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Budownictwa, które zostało powołane rozporządzeniem Rady Ministrów z 13 czerwca 2000 r.

Centrum Studiów Strategicznych Jerzy Kropiwnicki. Powstanie Ministerstwa Regionalnego i Budownictwa rozbudziło nadzieje na realizację znacznie skuteczniejszej polityki rozwoju regionalnego. Jednak samo ministerstwo *de facto* nigdy nie zaczęło normalnie funkcjonować – nie miało siedziby, środków, nie zdołało też przejąć kompetencji innych resortów w zakresie rozwoju regionalnego. Okazało się, że był to jeszcze jeden chybiony pomysł administracji centralnej.

Po wyborach parlamentarnych i zmianie rządu szybko zrezygnowano z utrzymywania „resortu-widma” i mocą rozporządzenia z dnia 20 października 2001 r.²⁵ zniesiono Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Budownictwa, a jego kompetencje przejęło z powrotem Ministerstwo Gospodarki. Z kolei rozporządzenie Rady Ministrów z 7 stycznia 2003 r.²⁶ zlikwidowało Ministerstwo Gospodarki, a w miejsce tego resortu utworzyło Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej na bazie dotychczasowego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Nowy resort przejął wszystkie kompetencje administracyjne poprzednich resortów, w tym odpowiedzialność za rozwój gospodarczy.

7. Pozostałe instytucje odpowiedzialne za rozwój regionalny

Na koniec warto też wspomnieć o pozostałych podmiotach polityki regionalnej w Polsce, mianowicie o publicznych i prywatnych instytucjach pozarządowych. W 1993 r. powołano Polską Agencję Rozwoju Regionalnego (PARR), która stała się bardzo ważnym podmiotem realizującym politykę regionalną w Polsce. PARR jest fundacją Skarbu Państwa, na jej czele stoi zarząd i rada. Dyrektor generalny Agencji jest wyłaniany na podstawie konkursu i mianowany przez ministra skarbu. Natomiast w skład Rady wchodzi przedstawiciele ministra finansów, gospodarki, rolnictwa i rozwoju wsi, Skarbu Państwa, spraw wewnętrznych i administracji, prezes Rządowego Centrum Studiów Strategicznych oraz sekretarz Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. PARR pełni dwie podstawowe funkcje w zakresie polityki rozwoju regionalnego, a mianowicie:

- realizuje programy rozwoju regionalnego, przy czym jest jedynie wykonawcą decyzji pełnomocnika ds. realizacji programu z Ministerstwa Gospodarki;
- prowadzi działania promocyjne polityki regionalnej, przez organizację seminariów, konferencji i działalność wydawniczą²⁷.

²⁵ Dz.U. z dnia 23 października 2001 r.

²⁶ Dz.U. z dnia 8 stycznia 2003 r.

²⁷ *Dorobek Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. Programy rozwoju regionalnego i spójności 1993–2002*, opracowanie zbiorowe, Warszawa 2002, s. 1–2.

Innymi ważnymi ośrodkami realizującymi politykę rozwoju regionalnego są: Krajowe Stowarzyszenie Agencji i Fundacji Rozwoju Regionalnego i liczne (jest ich blisko 70) lokalne agencje i fundacje rozwoju regionalnego. Mimo stosunkowo niewielkich kompetencji do prowadzenia autonomicznej polityki regionalnej, są one bardzo aktywne i dysponują dobrze wyszkoloną kadrami²⁸.

Oceniając obecne rozwiązania w zakresie prowadzonej w Polsce polityki regionalnej trzeba stwierdzić, że jej reforma nie została zakończona. Jest jeszcze wiele niedociągnięć, które trzeba poprawić. Przeprowadzona reforma administracyjna wprowadziła nowe podmioty odpowiedzialne za politykę intraregionalną (sejmik wojewódzki i zarząd województwa), natomiast nie został utworzony jeden silny podmiot odpowiedzialny za działania interregionalne. Problem dotyczy szczebla centralnego, na którym zadania związane z rozwojem regionalnym (programowanie, funkcje operacyjne i wykonawcze) zostały rozdzielone na wiele różnych instytucji. Rezultatem tego rozdrobnienia kompetencji jest trudność skoordynowania działań poszczególnych podmiotów programowania rozwoju regionalnego. Komitet Rady Ministrów ds. Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju nie jest w tej mierze dostatecznie efektywnym gremium. Również istniejące Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej ma obecnie zbyt wiele zadań, by skutecznie wspierać rozwój regionalny. Dlatego też należałoby pomyśleć o powrocie do koncepcji utworzenia odrębnego resortu zajmującego się polityką regionalną.

The Institutional Solutions and Tasks of Polish Regional Policy after 1989

In this article, the author presents the course of reforms in regional policy in Poland and conducts a critical analysis of these reforms. Initially, regional policy was largely overlooked by successive governments, becoming merely an adjunct to macroeconomic policy. Later, the signing of the Treaty of Accession with the EU and the integration process gave rise to interest in the issue of regional development, in which European institutions, in particular the European Commission, actively assisted.

The turning point for regional policy in Poland was the administrative reform that came into force in 1999. Apart from the introduction of a three-tiered model of territorial organisation, strong institutions capable of implementing effective intra-regional policy were formed – the regional parliament (*sejmik*) and the regional local government executive board (*zarząd województwa*).

Unfortunately, changes in inter-regional policy did not accompany the intra-regional policy reforms. Attempts to increase the effectiveness of the former were quickly abandoned. The biggest problem in conducting regional policy by the central government administration continues to be the dispersal of competencies among many bodies and the

²⁸ M. Kozak, *Doświadczenia Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w realizacji programów opartych o zasady funduszy strukturalnych [w:] Polityka rozwoju regionalnego, materiały konferencyjne*, red. C. Lusiński, Warszawa 1999, s. 184.

difficulty in co-ordinating their actions. The author proposes the creation of a separate ministry to deal with regional development, which would relieve the Ministry of the Economy and Social Affairs of responsibility for this area.

